

Received: 06-02-2023
Revised: 19-05-2023
Accepted: 08-06-2023

การส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนา
จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

Promoting the Role of Sukhothai Thammathirat Open University as a Mechanism
for Development of Nonthaburi Province for a Learning City

วัลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล^{*1}

Walaiwan Mathurotpreechakun

walaiwan16169@gmail.com

เกวลิณ ต่อบัญญาชาญ¹

Keovalin Torpanyacharn

keovalin.t@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง 3) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) และหลักการตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. และบทบาทมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในยุทธศาสตร์ กฎหมาย ข้อบังคับ และองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆ เพื่อการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ 4) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ วิธีการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาวิจัยเอกสาร ประกอบกับการอภิปรายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม รวมจำนวน 22 คน ได้แก่ กลุ่มตัวแทนของภาครัฐ กลุ่มตัวแทนของผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวแทนของนักวิชาการ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการของเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดพันธกิจของรัฐกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) มหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศต่างมีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง เช่น การมียุทธศาสตร์ กฎ ระเบียบ นโยบายและกิจกรรมที่หลากหลาย 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) และหลักการตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...ซึ่งสามารถสนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมียุทธศาสตร์ กฎหมาย ข้อบังคับ และองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆ ในการเป็นกลไกหนึ่งของการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

^{*} Corresponding Author

¹ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

ตามคุณลักษณะ 6 ประการของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ 4) แม้บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจะมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ จากการศึกษาพบว่า อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชยังมีข้อจำกัดบางประการอันจะนำไปสู่การส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ให้มีความยั่งยืนและส่งเสริมเมืองให้มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

คำสำคัญ: บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, การพัฒนาเมือง, เมืองแห่งการเรียนรู้, จังหวัดนนทบุรี

Abstract

The objectives of this research were to 1) study theoretical concepts related to the learning city 2) study the role of other universities in Thailand and abroad as a mechanism to develop the learning of their residents 3) study relevant laws, including the Education Act of 1999 (amendment), the principles outlined in the draft bill for promoting lifelong learning act B.E.... and the roles of Sukhothai Thammathirat Open University in terms of strategies, laws, regulations, and disciplinary knowledge in various fields to serve as a mechanism for provincial development, particularly in Nonthaburi, as a learning city and 4) analyze and propose recommendations for promoting the role of Sukhothai Thammathirat Open University as a mechanism for the development of Nonthaburi Province as a learning city. The research methodology employed qualitative research methods, including document analysis, supplemented by discussions with three sample groups comprising a total of 22 representatives, including government sectors, operative sectors and academic experts.

The results showed that 1) relevant theoretical concepts related to the learning city include the principles of a learning city, the mission concept of the state in promoting learning cities, the concept of community participation in promoting learning cities, and sustainable development concepts, 2) the role of universities in Thailand and abroad have provided their resources as a mechanism to develop learning for their residents, such as strategies, laws, regulations, policies and various learning activities, 3) the legal measures relevant to the learning city are the National Education Act B.E. 1999 (amendment), the bill of the lifelong learning act B.E....which support the learning city ecosystem. Moreover, Sukhothai Thammathirat Open University provides strategies, laws, regulations, and knowledge compatible with UNESCO's 6 Key Features of Learning Cities, and 4) this research also found that the Sukhothai Thammathirat Open University can be a mechanism for developing the Nonthaburi province to be a learning city. Despite STOU's efforts to promote Nonthaburi Province as a learning city, the study identified some limitations that could hinder sustainable development and improvement. These include the need for promoting widespread and equitable learning, fostering learning within families and communities, enhancing effective learning at workplaces, promoting the use of contemporary technologies, ensuring quality and excellence in learning, and fostering a strong culture of lifelong learning.

Keywords: The Role of Sukhothai Thammathirat Open University, Promoting Learning, Learning City, Nonthaburi Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การสหประชาชาติจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จำนวน 17 เป้าหมายเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาแบบองค์รวมในระดับโลกและเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกร่วมกันขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ดังกล่าวให้สำเร็จภายใน พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การพัฒนาด้านการศึกษาอยู่ในเป้าหมายที่ 4 และ 11 (Sustainable Development Goal 4: SDG4) เป็นการสร้างหลักประกันเรื่องคุณภาพ ความครอบคลุม และการสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านอื่นๆ ต่อมา องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้เล็งเห็นว่าท้องถิ่นเป็นผู้เล่นส่วนเกี่ยวข้องสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Institute for Lifelong Learning: UIL) จึงได้จัดตั้งเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of

Learning Cities: GNLC) เพื่อช่วยรัฐบาลท้องถิ่นพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ (Research Institute for Educational Equity, 2021)

ประเทศไทยเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยในการดำเนินงานการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ ผ่านการมีส่วนร่วมของประเทศไทยนั้น พบว่าภาครัฐได้มีการดำเนินการผ่านช่องทางต่างๆ เช่น กระทรวงมหาดไทยดำเนินการผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด รวมถึงในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ในระดับนายกเทศมนตรีตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งด้วย (Ministry of the Interior, 2021) ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้เกิดการดำเนินการพัฒนาจัดตั้งเมืองแห่งการเรียนรู้ในหลายเมืองของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาบทบาทของมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติให้ข้อพิจารณาเพื่อส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยในหลายประการ (UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2022) ดังนี้

ประการที่หนึ่ง มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมประชาชนเพื่อการรวมอำนาจการตัดสินใจหรือการรวมกลุ่มทางสังคม

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน อำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และการสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

เมื่อศึกษาตัวอย่างบทบาทของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศในการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของคนในเมืองปรากฏตัวอย่าง ได้แก่ เมือง Beijing ซึ่งเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ได้รับรางวัลเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO พบว่า the Beijing Capital Learning Institute (based in Beijing Normal University) มีบทบาทด้านการวิจัยในเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีโครงการการถ่ายทอดองค์ความรู้ในสาขาต่างๆ กระทั่งมีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ คือ การเพิ่มรายได้ของคนในเมือง (UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2022)

สำหรับประเทศไทยบทบาทของมหาวิทยาลัยในการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของคนในเมือง ตัวอย่างเช่น ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ร่วมกับ European Foundation for Management Development (EFMD) สถาบันประเมินคุณภาพการศึกษาจากสหภาพยุโรป ในการจัดงานสัมมนาออนไลน์ หัวข้อ “Thammasat & EFMD Seminars on Partnerships for SDGs” เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2564 เพื่อแสดงถึงแนวทางการปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างในการสร้างพันธมิตรจนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาคการศึกษาและสังคม โดยมีต้นแบบ 3 โครงการด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ได้รับรางวัล Excellence in Practice Award จาก EFMD ที่มีข้อมูลว่า 1 ใน 3 โครงการต้นแบบดังกล่าว เป็นผลงานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้โครงการ The Thammasat Model: Sustainable Community Enterprise ซึ่งได้รับรางวัล Excellence in Practices Awards Silver Award Winner ปี 2019 ในโครงการที่นำนักศึกษาของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ลงไปทำงานใกล้ชิดกับชุมชนต่างๆ เพื่อนำองค์ความรู้ทางธุรกิจที่ได้จากห้องเรียนลงไปสนับสนุนชุมชนเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งนอกจากจะเป็นการได้ช่วยเหลือชุมชนกว่า 160 แล้ว นักศึกษาก็ได้สัมผัสกับการแก้ปัญหาจริง และได้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นต่างๆ อีกด้วย ผลสำเร็จที่ได้จาก Thammasat Model ดังกล่าวคือ การเติบโตในด้านรายได้ ชุมชนเข้าใจการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ระบบบัญชี รู้ต้นทุนกำไร สามารถขยายไปสู่ระบบการขายออนไลน์ และเห็นช่องทางที่จะต่อยอดธุรกิจให้เติบโตขึ้นได้ในอนาคต เช่น การแปรรูปข้าวออกมาเป็นไรซ์บาร์ ขนมเพื่อสุขภาพในชื่อ “Rice Me”, ชุมชนร่วมกับทีมนักศึกษาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ลูกประคบเป็นหมอนรองคอบรรจุสมุนไพร, ชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผักข้าวเกษตรพัฒนา ที่นักศึกษาได้ร่วมกับชุมชนทำการรีแบรนด์ผลิตภัณฑ์ ทั้งเครื่องดื่ม คูกี้ คุกกี้ ฯลฯ ในแบรนด์ “บายขนิษฐา (by KANITTHA)” เป็นต้น (Siamrath, 2021)

สำหรับตัวอย่างของเมืองแห่งการเรียนรู้ของประเทศไทย เช่น เมืองพะเยา และเมืองเชียงใหม่ โดย เทศบาลเมืองพะเยา ภายใต้โครงการ Phayao Learning City ทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยพะเยา ได้ร่วมมือกับคนในชุมชน เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมหาวิทยาลัยมิปทบาท (University of Phayao, 2022) ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (Learning Space of Phayao Learning City Network) 3 แห่ง ประกอบด้วย สวนนันทา แหล่งเรียนรู้การทำสบู่สมุนไพร บ้านงานใบไม้ศิริสุข แหล่งเรียนรู้การทำงานใบไม้จากวัสดุธรรมชาติ และ บ้านดินคำปู้ Live & Learn Mud House แหล่งเรียนรู้การปั้นดินและเตาพิซซา โดยแหล่งการเรียนรู้ทั้งหมด ออกแบบโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัมเรศ เทพมา อาจารย์วินทร์ รวมสำราญ และ ทีมวิจัยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสร้างนวัตกรรมชุมชน รวมถึงนวัตกรรมกิจจน้อย ร่วมกับ นายกเทศบาลเมืองพะเยา และ ผู้อำนวยการกองการศึกษาและผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองพะเยาและทีมงาน
3. การสนับสนุนด้านงบประมาณโดยมีการมอบเงินปันผลจากการขายสินค้าของผู้เรียนในโครงการ Phayao Learning City แก่ นายกเทศบาลเมืองพะเยา ประธานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ (ศพอส.) กลุ่มสานใจอีก และ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างปรากฏในเมืองเชียงใหม่โดยบทบาทของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีชี้ให้เห็นถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการจัดตั้งวิทยาลัยการศึกษาลดชีวิต การดำเนินงานวิจัยกับเครือข่ายภายนอกอย่างเข้มแข็ง รวมถึงการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อสนับสนุนเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ จากข้อมูลดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า องค์การระหว่างประเทศและประเทศต่างๆ รวมถึงในประเทศไทย ให้ความสำคัญกับบทบาทของมหาวิทยาลัยในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยในปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้มีทั้งหมด 229 เมือง จาก 64 ประเทศ โดยประเทศไทยมีเมืองที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลนครภูเก็ต และเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

จากแนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ตัวอย่างบทบาทของมหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐประชาชนจีนและมหาวิทยาลัยต่างๆ ของประเทศไทยจึงนำมาสู่ข้อพิจารณาถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นเมืองที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบกับเมื่อศึกษาจังหวัดนนทบุรีในความตระหนักถึงความเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า จังหวัดนนทบุรีมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดสู่การเป็นเมืองแห่งการศึกษาโดยมีพันธกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจังหวัดนนทบุรีให้มีคุณภาพได้มาตรฐานยิ่งขึ้น (Nonthaburi Provincial Administrative Organization, 2018) ประกอบวิสัยทัศน์ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี (Nonthaburi Provincial Education Office, 2022) ที่มีวิสัยทัศน์ว่า “นนทบุรี นครแห่งการเรียนรู้ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ด้านการเรียนรู้ของเมือง นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีพันธกิจโดยเน้นผู้ศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมถึงยุทธศาสตร์ ภูมิหาย ข้อบังคับ และองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนในเมืองนนทบุรี ประกอบกับในอนาคตอันใกล้มหาวิทยาลัยไทยต้องดำเนินการประเมินผลตามรูปแบบ The Sustainable Development Goals: SDGs ซึ่งมีตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายความรู้สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้น เพื่อสนับสนุนบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในหนึ่งแนวทางสำคัญสำหรับการศึกษาในอนาคตของจังหวัดนนทบุรี งานวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง
3. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) และหลักการตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. และบทบาทมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในยุทธศาสตร์ กฎหมาย ข้อบังคับ และองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆ เพื่อการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้
4. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

นิยามศัพท์

เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) หมายถึง เมืองซึ่งมีพื้นที่การเรียนรู้ทางสังคมของผู้คนและสถานที่ที่ผู้คนได้สัมผัสกับวัฒนธรรม การศึกษา เมืองแห่งการเรียนรู้รวบรวมช่องทางในการเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะตอบสนองความต้องการและแรงบันดาลใจของประชาชนด้วยทรัพยากรในท้องถิ่น โดยผ่านภาคีเครือข่ายและหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเท่าเทียมทางการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อย่างยั่งยืนของคนในเมือง

กลไกความร่วมมือของมหาวิทยาลัย (University Collaboration) หมายถึง กลไกความร่วมมือที่เกิดจากของมหาวิทยาลัยในกระบวนการต่างๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างเป้าหมายการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หมายถึง การจัดทำการเรียนรู้เพื่อกระจายองค์ความรู้ไปสู่ชุมชน ตามความต้องการของประชาชนที่สอดคล้องกับบริบทของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ก่อให้เกิดองค์ความรู้ในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้
2. ก่อให้เกิดองค์ความรู้ในบทบาทของมหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง
3. ก่อให้เกิดองค์ความรู้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) และหลักการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. และบทบาทมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในยุทธศาสตร์ กฎหมาย ข้อบังคับ และองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆ เพื่อการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้
4. ได้ข้อมูลและเสนอแนะการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มโดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย 3 กลุ่ม จำนวน 4 ครั้ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 22 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ กลุ่มที่ตัวแทนของภาครัฐ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา ตัวแทนจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ตัวแทนจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตัวแทนจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยคัดเลือกจากเป็น

ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มตัวแทนของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยในจังหวัดนนทบุรี ตัวแทนบุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช โดยคัดเลือกจากผู้มีส่วนได้เสียและเป็นอาศัยในพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี รวมถึงกลุ่มตัวแทนของนักวิชาการ ได้แก่ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยพะเยา นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

ผลการวิจัย

จากการวิจัยปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. เมืองแห่งการเรียนรู้กับบริบทของหลักการ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย หลักการของเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดพันธกิจของรัฐกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากปัจจุบันจำนวนเมืองและประชาชนที่อยู่ในเมืองจะเพิ่มขึ้น และมากกว่าครึ่งของประชากรโลกอาศัยอยู่ในเขตเมือง ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลในภาพรวมทั้งในเชิงบวก ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และในเชิงลบ เช่น การเติบโตของเมืองที่ไร้ทิศทาง ปัญหาการจราจร ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อม การศึกษาถึงการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะทำให้เมืองเติบโตและอย่างยั่งยืนได้ โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง รวมถึงการสร้างนิเวศของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือ ยูเนสโก (UNESCO) จึงได้เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโกสร้างเมืองของตนเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับพลเมืองให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ๆ ในหลากหลายบริบท เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเมืองที่จะเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ครบทั้ง 6 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา

ประการที่สอง การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

ประการที่สาม การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน

ประการที่สี่ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ประการที่ห้า การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้

ประการที่หก การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

จากแนวคิดพันธกิจของรัฐกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า พันธกิจด้านการศึกษารัฐที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ และแผนการศึกษาแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่า รัฐมีหน้าที่รับรองสิทธิในการเรียนรู้ให้กับประชาชนโดยไม่มีข้อจำกัด รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและเอกชน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้กับแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติก็ได้มีการวางกรอบให้การศึกษา มีการดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในทิศทางเดียวกัน ในการดำเนินงานการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมของประเทศไทย พบว่าภาครัฐได้มีการดำเนินการผ่านช่องทางต่างๆ เช่น กระทรวงมหาดไทยดำเนินการผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด รวมถึงในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ในระดับนายกเทศมนตรีตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งด้วยในการเปิดรับสมัครสมาชิกเครือข่ายระดับท้องถิ่นด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็น

ประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองให้เกิดความยั่งยืนตามแนวคิดของเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities: GNLC) เพื่อสนับสนุนการบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนการเรียนรู้โดยตรงได้แก่ เป้าหมายที่ 4 (SDG 4) ซึ่งเน้นสร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน และ เป้าหมายที่ 11 ที่มุ่งพัฒนาเมืองและถิ่นฐานให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันมนุษย์มีความปลอดภัย มีความต้านทานและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างครอบคลุมและยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้จึงตอบสนองต่อหลักการ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของมหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง

มหาวิทยาลัยประเทศไทยได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยพะเยา ต่างมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดเมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านข้อบังคับเพื่อนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมทั้งในระดับคณะและความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและเครือข่ายต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้งนี้มหาวิทยาลัยทั้งสองได้มีการดำเนินการวิจัยภายใต้ชื่อชุดโครงการ “การพัฒนาเมืองเชียงใหม่นครแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาเมืองพลวัตที่ยั่งยืน” และมหาวิทยาลัยพะเยากับการสนับสนุนเมืองพะเยาสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ในส่วนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการจัดทำ “ธรรมศาสตร์โมเดลกับการสนับสนุนองค์ความรู้สู่วิสาหกิจชุมชน” และต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง เช่น มหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐประชาชนจีนกับการสนับสนุนกรุงปักกิ่งสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น จากตัวอย่างจึงแสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยสามารถมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาเมืองและชุมชนได้ในหลายแง่มุมตามทรัพยากร และความเชี่ยวชาญของแต่ละมหาวิทยาลัย

3. เมืองแห่งการเรียนรู้กับบริบทกฎหมายไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) พบว่า พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการกำหนดให้มีจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน และศึกษานอกระบบซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาตามอัธยาศัยที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ โดยแต่ละสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดก็ได้ เมื่อศึกษาประกอบกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การเรียนรู้หากมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และการส่งเสริมความร่วมมือของคนในเมืองหรือเครือข่ายจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น กฎหมายไทยควรรองรับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ไม่มุ่งถึงเฉพาะการศึกษาเท่านั้น แต่มุ่งเน้นการเรียนรู้ในทุกรูปแบบ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนครบทั้งสามรูปแบบซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงมีองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาที่ให้ความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยยังไม่มีกฎระเบียบ แนวปฏิบัติ หรือข้อบังคับที่เป็นกรอบในการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะ

4. แนวทางในการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีทรัพยากรที่ตอบคุณลักษณะของเมืองแห่งการเรียนรู้ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพในที่ทำงาน การ

ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และการสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็งได้ โดยสรุปได้ดังนี้

1) การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา

ด้วยปรัชญาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดจึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้การทั่วถึงและเท่าเทียม จากการศึกษาถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พบว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในกลุ่มวัยก่อนปริญญา และปัจจุบันมีแนวทาง การขยายให้กับผู้เรียนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานวุฒิการศึกษา รวมถึงการขยายโอกาสการเรียนรู้ในระดับมหาบัณฑิตที่สามารถเข้าสู่ระบบทดลองเรียนโดยไม่ถูกจำกัดด้วยวิธีการคัดเลือกเมื่อสมัครเข้าเรียน และผู้เรียนในกลุ่มเรียนปริญญา การให้ทุนเพื่อการศึกษา การส่งเสริมผู้ที่มีข้อจำกัด เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ผู้ต้องขัง การใช้ทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ฐานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้เกิดความทั่วถึงและเท่าเทียมในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและการอบรมที่ได้รับการพัฒนาตามความต้องการของผู้เรียนของสำนักการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชยังเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยผ่านรูปแบบการจัดการฝึกอบรม ซึ่งจะมีหลักสูตรการอบรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นหลักสูตรการอบรมที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่า เป็นไปตามยุคสมัยและความต้องการของผู้เรียนถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่การพัฒนาตามความต้องการของผู้เรียนอีกส่วนหนึ่ง โดยมีผลการประเมินความสำเร็จ เช่น บางหลักสูตรการอบรมมีผู้สนใจเข้าร่วมอบรมเต็มอัตรา เป็นต้น รวมถึงการเทียบโอนหน่วยกิตและการเทียบประสบการณ์

จากการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์พบการเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมใน 4 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่หนึ่ง การสนับสนุนด้านการเงิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการสนับสนุนเงินผ่านการให้ทุนการศึกษา ทั้งนี้การอภิปรายกลุ่มมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมุ่งเป้าการประชาสัมพันธ์ให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการกระจายการประชาสัมพันธ์ไปยังท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล รวมถึงการมีที่ปรึกษาในระดับท้องถิ่นซึ่งต้องมีการส่งข้อมูลการประชาสัมพันธ์ถึงผู้นำชุมชนในท้องถิ่นนั้น

ลักษณะที่สอง การสนับสนุนให้พ้นจากข้อจำกัดต่างๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการสนับสนุนโดยการเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ และผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตามยังไม่มี การเอื้อต่อผู้สูงอายุซึ่งจะกลายเป็นพลเมืองกลุ่มสำคัญในอนาคต ซึ่งการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่า ควรมีการเพิ่มการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุนั้นควรดำเนินการโดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมและภาคปฏิบัติ ซึ่งการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่าแม้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจะดำเนินการเรียนการสอนทางไกลแบบไม่มีชั้นเรียน แต่สามารถจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (Blended leaning) ซึ่งคาดว่าจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้สูงอายุ

ลักษณะที่สาม การสนับสนุนการสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหน่วยกิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการเทียบโอนประสบการณ์แต่ยังไม่มีการสนับสนุนกิจกรรมที่เทียบโอนกับหน่วยกิต โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทยซึ่งจากที่ปัจจุบัน พ.ศ. 2565 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีแนวทางการขยายให้กับผู้เรียนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานวุฒิการศึกษาอยู่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จึงมีความเห็นว่าการออกแบบกิจกรรมให้เชื่อมโยงกับหน่วยกิตให้ดำเนินการในรูปแบบกิจกรรมร่วมเรียนรู้ โดยศึกษาวิจัย และวิเคราะห์สัดส่วนเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้นั้นๆ

ลักษณะที่สี่ การสนับสนุนการบูรณาการข้ามศาสตร์

แม้การบูรณาการข้ามศาสตร์ไม่ใช่ประเด็นการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมโดยตรง แต่การเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมควรเปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเรียนรู้แต่ละศาสตร์ได้ในรูปแบบที่สมดุลประกอบกับการบูรณาการข้ามศาสตร์สอดคล้องกับการเรียนรู้ในโลกปัจจุบันที่ผู้คนต้องมีทักษะหลายอย่างเพื่อสามารถใช้ประโยชน์ทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานได้ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการบูรณาการข้ามศาสตร์ผ่านระบบ Non-Degree อย่างไรก็ตาม การอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่าการบูรณาการข้ามศาสตร์ควรมีการปรับให้ทันสมัยและแสวงหาความต้องการของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรเพิ่มการสำรวจและติดตามการปรับตัวของความต้องการผ่านการดำเนินงานที่มีแผนชัดเจนในทุกๆ ปี

ทั้งนี้ การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการผสมผสานกันของศาสตร์ ปรากฏตัวอย่างเช่นพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ได้มีการทำงานร่วมกันของสาขาหลัก ได้แก่ ศิลปะศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และสถาปัตยกรรมเพื่อออกแบบเมือง เป็นต้น

ลักษณะที่ห้า การสนับสนุนด้านกฎหมายและข้อบังคับ

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พบว่าแม้ปรัชญาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้การทั่วถึงและเท่าเทียม ตลอดจนการมีแนวทาง นโยบายและกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในหลายกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ อย่างไรก็ตามผู้อภิปรายกลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในส่วนของกฎหมายและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการสนับสนุนการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการศึกษา ควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายผ่านข้อบังคับเพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่การปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนมากขึ้น

2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการศึกษา การวิจัยหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในจังหวัดนนทบุรี ทั้งในส่วนการแลกเปลี่ยนข้อมูล บุคลากร และพื้นที่ศึกษา รวมถึงการศึกษาและต่อยอดด้านวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี รวมถึงการจัดทำโครงการบริการวิชาการแก่สังคม เช่น “โครงการ 1 Dr. 1 ตำบล” เป็นต้น เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้นประกอบกับความคิดเห็นของการอภิปรายกลุ่มพบว่า เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีข้อจำกัด ดังนี้

ประการที่หนึ่ง มหาวิทยาลัยยังไม่มีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยยังไม่มีเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

มหาวิทยาลัยมีการสร้างความร่วมมือที่หลากหลายแต่ยังมีเครือข่าย หรือระดับความร่วมมือในลักษณะถาวรจำนวนไม่มาก เพื่อการพัฒนาและต่อยอดอย่างต่อเนื่อง โดยในประเด็นนี้จากการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่าควรดำเนินการสร้างเครือข่ายท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล รวมถึงเครือข่ายของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

ประการที่สาม มหาวิทยาลัยควรมีการกระจายโครงการสำคัญที่หลากหลายผ่านความร่วมมือของสาขาวิชามากยิ่งขึ้น เช่น โครงการ 1 Dr. 1 ตำบล เพื่อเพิ่มการบูรณาการ

ดังนั้น การเพิ่มแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว เพิ่มการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและถาวรมากขึ้น และเพิ่มมหาวิทยาลัยการกระจายโครงการสำคัญที่หลากหลายจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในครอบครัวและชุมชนได้มากยิ่งขึ้น สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว ความเห็นจากการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่า หากสามารถพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นการเรียนรู้ที่ทั่วถึงและเท่าเทียมย่อมตอบสนองต่อการเรียนรู้สำหรับครอบครัวอยู่แล้ว

โดยการอภิปรายกลุ่มมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า อาจมีระบบให้คำปรึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง หลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย ด้านการเกษตร ด้านการบริหารจัดการ โดยมีข้อสังเกตว่า อาจพิจารณานำภาระหน้าที่ในส่วนนี้กำหนดเป็นหนึ่งในหัวข้อการประเมินภาระงานที่จะเป็นการตอบแทนอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ ทั้งนี้ ความเห็นเพิ่มเติมของตัวแทนจังหวัดนนทบุรี มีความเห็นว่า ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรีมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนหลาย กิจกรรม อาทิ โครงการท่องเที่ยวชุมชน การเพิ่มคุณภาพชีวิตทางอาหาร เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกพืชแนวตั้ง เป็นต้น ซึ่งสามารถเพิ่มเติมโครงการบริการวิชาการสู่ชุมชนในลักษณะที่ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงได้

3) การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน พบว่า การพัฒนาหลักสูตรและการอบรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมกับผู้จ้างงานทั่วไปและผู้จ้างงานในจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการส่งเสริมวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนาอาชีพและการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม การพัฒนากลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร ด้านระบบสากล GHS ในผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านความสามารถทางการแข่งขัน ด้านอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ด้านกลยุทธ์การตลาด ด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจ ด้านวิสาหกิจชุมชนอันถือว่าการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า ในด้านหลักสูตรมีการจัดทำโดยมีการประเมินความพึงพอใจของนายจ้าง อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการริเริ่มหรือแสวงหาความต้องการของนายจ้างอย่างแท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร โดยการอภิปรายกลุ่มเห็นว่า มหาวิทยาลัยสามารถริเริ่มแรงจูงในการสร้างความร่วมมือกับนายจ้างผ่านการได้ทำงานจริงกับนายจ้างเมื่อสำเร็จหลักสูตร และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในภาพลักษณ์ที่ดีของนายจ้าง นอกจากนี้ยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ในการศึกษาสำหรับโลกยุคใหม่การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมดต้องกระทำผ่านการศึกษาวิจัยความต้องการที่แท้จริง และปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยในระยะสั้นการเรียนการสอนที่เข้าถึงความต้องการของตลาดหรือกลุ่มเป้าหมายอาจเริ่มในลักษณะของ Non-degree เพราะสามารถบูรณาการข้ามศาสตร์ได้และมีความคล่องตัว

4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมหาวิทยาลัยใช้สื่อหลายรูปแบบ ในการให้บริการการศึกษาโดยมีสื่อเทคโนโลยีหลัก เช่น STOU Media Application รายการเพื่อการศึกษาสอนเสริมทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต และ STOU Channel on YouTube E-learning รวมถึงฐานข้อมูลต่างๆ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชอยู่ในรูปแบบของการจัดการเพื่อการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลหรือการจัดทำแพลตฟอร์มเพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีไม่เฉพาะแต่การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ออนไลน์เท่านั้นแต่รวมถึงนวัตกรรมซึ่งมหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยและนวัตกรรมการเรียนการสอนจำนวนมาก แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการใช้ประโยชน์ในวงกว้าง ซึ่งการใช้ประโยชน์เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญของบริบทมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้ จากการอภิปรายกลุ่มให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) มีการศึกษาการเรียนการสอนที่มีภาคปฏิบัติผ่านระบบการเรียนการสอนแบบ Metaverse ซึ่งอาจสามารถนำมาเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนทางไกลในภาคปฏิบัติได้

5) การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้

บทบาทของมหาวิทยาลัยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ผ่านการวิจัย โดยมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยมีส่วนในการสนับสนุนงานวิจัย ในปี ค.ศ. 2011 ปักกิ่งได้ก่อตั้งศูนย์วิจัยใหม่สามแห่ง ได้แก่ Beijing Capital Learning Institute (ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย Beijing Normal), Beijing Learning Organization Developing Research

Center (ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย Renmin) และ Beijing Learning School Research Center (ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย Capital Normal) ซึ่งทั้งหมดนี้มีส่วนช่วยในการเรียนรู้การวิจัยเมือง ตัวอย่างเช่น ศูนย์วิจัยเมืองเรียนรู้แห่งปักกิ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในสถาบันวิทยาศาสตร์การศึกษาปักกิ่งนั้นมีประวัติการวิจัยและการปฏิบัติมายาวนานที่สุดในการเรียนรู้การพัฒนาเมือง มีหน้าที่จัดคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินและตรวจสอบ ศูนย์วิจัยเมืองเรียนรู้แห่งปักกิ่งยังให้บริการอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การจัดฝึกอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ และให้การสนับสนุนด้านการวิจัยแก่เขตต่างๆ ในกรุงปักกิ่ง เป็นต้น

นอกจากนี้ คณะกรรมการการศึกษาแห่งกรุงปักกิ่งมีการกำหนดดัชนีการประเมินเพื่อติดตามประสิทธิภาพด้านคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุมถึงปัจจัยต่างๆ เช่น นโยบาย กฎหมาย สื่อ องค์กร การจัดการ เงินทุน ทรัพยากรบุคคล การวิจัย นวัตกรรม และการดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ก่อนวัยเรียนไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ผู้อพยพ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น (UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2022)

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางการเรียนรู้อของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แบ่งออกเป็นด้านการศึกษา และด้านการส่งเสริมผลงานโดยด้านการศึกษา มีการให้รางวัลวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี สำหรับด้านการส่งเสริมผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้นมีการให้ทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า การเพิ่มคุณภาพและการเป็นเลิศในการเรียนรู้จำเป็นต้องมีกระบวนการหรือกลไกกำกับ เช่น การสำรวจ การประเมินผลโดยมีตัวชี้วัด เป็นต้น โดยจากการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่า คุณภาพการเรียนรู้จะดีขึ้นเมื่อมีการแสวงหาความต้องการหรือความสนใจที่แท้จริง และมีการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้นั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในระดับหลักสูตรหรือการอบรม

นอกจากนี้ ในด้านของโครงการบริการวิชาการจากการอภิปรายกลุ่มมีข้อเสนอแนะให้มีการประสานงานกับเครือข่ายในท้องถิ่นว่าประสงค์จะเรียนรู้ด้านใด และจัดทำโครงการในลักษณะต่อเนื่องให้มากขึ้น โดยอาจวัดผลจาก เช่น ความสามารถในการทำสิ่งที่เรียนรู้ได้ การนำไปประกอบอาชีพ เป็นต้น

6) การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Bachelor of Arts Program in Lifelong Learning) ซึ่งเป็นการจัดทำหลักสูตรเพื่อขยายความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้ที่สนใจและเป็นหลักสูตรที่สำคัญในโลกยุคปัจจุบันที่พลเมืองต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ควรมีตั้งแต่ระดับนโยบาย การกำกับคุณภาพ และการปฏิบัติ ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับนโยบายผ่านนโยบายและกฎหมายของมหาวิทยาลัย และมีการกำกับและปฏิบัติผ่านรูปแบบคุณสมบัติของผู้เรียนที่มีความยืดหยุ่น การเรียนระบบ Non-Degree สัมฤทธิ์มิตร โครงการบริการวิชาการ จากการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มพบแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เพิ่มการศึกษาและวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อแสวงหาความต้องการเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็ก กลุ่มวัยทำงาน เป็นต้น และจัดทำเนื้อหาและวิธีการเรียนแบบมุ่งเป้าหมาย

ประการที่สอง การกำหนดมาตรการระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวในการสร้างเนื้อหาและรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนตามข้อ 1 โดยพิจารณาจากกลุ่มผู้เรียนที่มีความสำคัญและจำเป็นจากจำนวน ความต้องการ ความพร้อมของบุคลากรของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

ประการที่สาม การกำหนดเนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของแต่ละสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเพื่อดำเนินความร่วมมือ การแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยอื่นที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีความร่วมมืออยู่แล้ว (จำนวน 25 มหาวิทยาลัย)

คณะผู้วิจัยเห็นว่าในหัวข้อบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศประกอบกับการพิจารณาหลักเกณฑ์คุณสมบัติในการพิจารณาเข้าสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก พบแนวทางการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนในการเป็นกลไกเพื่อเสริมสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ภายใต้หลักเกณฑ์ของยูเนสโก ต้องได้รับความร่วมมือจากในการดำเนินงานการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมของประเทศไทย ซึ่งพบว่าภาครัฐได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น หนังสือเลข มท. 0204.1/ว 1608 วันที่ 19 มีนาคม 2564 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยประชาสัมพันธ์ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด รวมถึงในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ในระดับนายกเทศมนตรีตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งด้วย เรื่องยูเนสโกเปิดรับสมัครสมาชิกเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้เกิดการดำเนินการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในหลายเมืองในเวลาต่อมา จากการสัมภาษณ์พบว่าจังหวัดนนทบุรีมีการส่งเสริมให้จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งมีนโยบายสำนักงานศึกษาธิการ ในพันธกิจข้อที่ 1 ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกระดับ/ประเภท ทุกกลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีเป้าประสงค์ให้ประชาชน ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง มีค่านิยมในการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ก้าวทันการดำเนินชีวิตในสังคมเมือง ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพตามบริบทและความต้องการของสังคม มีค่านิยมความปลอดภัย อนุรักษ์สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของนนทบุรีและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการเป็นเมืองน่าอยู่ขั้นเยี่ยมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี แสดงให้เห็นว่าการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้สอดคล้องและส่งเสริมให้เป็นเมืองในจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ไปควบคู่กันไปได้นอกจากนี้ จากข้อมูลของตัวแทนจังหวัดนนทบุรีมีความเห็นเพิ่มเติมว่า เพื่อให้การพัฒนาจังหวัดสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมากขึ้นควรมีการเพิ่มพื้นที่แลกเปลี่ยน อาทิ การประชุมร่วมกันเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอเพื่อสนับสนุนทิศทางการนำองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสู่จังหวัดนนทบุรีได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นและก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ได้แก่

- 1) การประชาสัมพันธ์ทุนให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการกระจายการประชาสัมพันธ์ไปยังท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น และมีผู้นำชุมชนเป็นเครือข่ายที่ปรึกษาด้านการเรียนรู้
- 2) เพิ่มการเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นรูปแบบการเรียนรู้การสอนผ่านกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (Blended Learning)
- 3) เพิ่มการสนับสนุนการสร้างกิจกรรมร่วมเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในการลงมือปฏิบัติให้มากขึ้น
- 4) เพิ่มการสนับสนุนการบูรณาการข้ามศาสตร์ผ่านระบบ Non-Degree โดยมีการสำรวจและติดตามการปรับตัวของความต้องการผ่านการทำงานที่มีแผนชัดเจนในทุกๆ ปี
- 5) เพิ่มมาตรการทางกฎหมายโดยจัดให้มีการออก “ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต” เพื่อเป็นการส่งเสริมการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

2. การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน ได้แก่

- 1) เพิ่มแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว
- 2) เพิ่มการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและถาวร
- 3) มหาวิทยาลัยควรมีการกระจายโครงการสำคัญที่หลากหลายความร่วมมือของสาขาวิชามากยิ่งขึ้น
- 4) ระบบให้คำปรึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย ด้านการเกษตร ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น โดยศึกษาและพิจารณานำภาระหน้าที่ในส่วนนี้กำหนดเป็นหนึ่งในหัวข้อการประเมินภาระงาน

3. การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน ได้แก่

- 1) การสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างความร่วมมือกับนายจ้างผ่านการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถทำงานจริงกับนายจ้างได้เมื่อสำเร็จหลักสูตร
- 2) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลในภาพลักษณ์ที่ดีของนายจ้าง
- 3) การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมดต้องกระทำผ่านการศึกษาวิจัยความต้องการที่แท้จริง และปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้ ในระยะสั้นการเรียนการสอนที่เข้าถึงความต้องการของตลาดหรือกลุ่มเป้าหมายอาจเริ่มในลักษณะของ Non-degree เพราะสามารถบูรณาการข้ามศาสตร์ได้และมีความคล่องตัว

4. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้แก่

- 1) การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน การวิจัย นวัตกรรมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- 2) การศึกษาวิจัยการเรียนการสอนที่ต้องมีภาคปฏิบัติผ่านระบบการเรียนการสอนแบบ Metaverse

5. การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ ได้แก่

- 1) การประสานงานกับเครือข่ายในท้องถิ่นว่าประสงค์จะเรียนรู้ด้านใดเพื่อการบริการวิชาการที่ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น
- 2) จัดทำโครงการบริการวิชาการในลักษณะต่อเนื่องให้มากขึ้น
- 3) เพิ่มการประเมินผลความสำเร็จของหลักสูตรและการบริการวิชาการ เช่น ความสามารถในการทำสิ่งที่เรียนรู้ได้ การนำไปประกอบอาชีพ เป็นต้น

6. การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง ได้แก่

- 1) เพิ่มการศึกษาและวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อแสวงหาความต้องการเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็ก กลุ่มวัยทำงาน เป็นต้น และจัดทำเนื้อหาและวิธีการเรียนแบบมุ่งเป้าหมาย
- 2) การกำหนดมาตรการระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวในการสร้างเนื้อหาและรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนตามข้อ 1 โดยพิจารณาจากกลุ่มผู้เรียนที่มีความสำคัญและจำเป็นจาก อาทิ จำนวน ความต้องการ ความพร้อมของบุคลากรของมหาวิทยาลัย เป็นต้น
- 3) การกำหนดเนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของแต่ละสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเพื่อดำเนินความร่วมมือ การแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยอื่นจำนวน 25 มหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีความร่วมมืออยู่แล้ว

นอกจากนี้ เห็นว่าควรมีการกำหนดการประชุมของจังหวัดนนทบุรีร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและทราบถึงแผนยุทธศาสตร์ นโยบายที่ทางจังหวัดนนทบุรีต้องการขับเคลื่อนและทำให้มหาวิทยาลัยได้ทราบ

ปัญหาและแนวทางแก้ไขหรือศักยภาพของตนในการเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมกำลังการขับเคลื่อนการดำเนินงานของจังหวัดนนทบุรีนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

7. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษามาตรการทางกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทขององค์กรส่วนท้องถิ่นกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน

บรรณานุกรม

- Ministry of the Interior. (2021). *UNESCO's Request for Membership in the Global Network of Learning Cities*. Retrieved from https://nongmaingam.go.th/uploads/20160128141521BA4MNhc/20210407084231_3_rDfsn6X.pdf
- Nonthaburi Provincial Education Office. (2022). *Nonthaburi Provincial Education Office: Vision, Mission*. Retrieved May 12, 2022, from <http://www.nbipeo.go.th/index.php?page=phanthakit>.
- Nonthaburi Provincial Administrative Organization. (2018). *Announcement of Nonthaburi Provincial Administrative Organization on Reporting of Operations in the Fiscal Year 2018*. Nonthaburi: Nonthaburi Provincial Administrative Organization.
- Research Institute for Educational Equity. (2021). *What is a Learning City?*. Retrieved May 12, 2022, from <https://research.eef.or.th/learning-city/>
- Siamrath. (2021). *Thammasat University is Recognized as a World-Class 'Sustainable University' by the European Educational Quality Assessment Institute Regarded as One of the Three Learning Models*. Retrieved May 12, 2022, from <https://siamrath.co.th/n/300282>.
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2022). *The City Featured in this Case Study Received the UNESCO Learning City Award in 2015*. Retrieved from <https://uil.unesco.org/es/node/6371>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2022). *UNESCO Global Network of Learning Cities*. Retrieved from <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities>
- University of Phayao. (2022). *Phayao Learning City Development Project of 2nd Year*. Retrieved May 12, 2022, from <https://up.ac.th/th/NewsRead.aspx?itemID=23975>